

۱۲۳. □□ ) □ ۶ ~~~~~

والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم      دینی ، علمی ، ادبی ، سیاسی ہفتہ لقی مجموعۃ اسلامیہ در      اتبعون اهدکم سبیل الرشاد

صاحب و مدیر مسئول : ح . اشرف ادیب

جلد ۱ - ۸

عدد ۲۵ - ۲۰۷ ۹ رمضان ۱۳۳۰ پنجشنبه ۹ اگستوس ۱۳۲۸

عدد ٢٥ - ٢٠٧

۹ رمضان ۱۳۳۰

نخستین

۹ اگست ۱۳۲۸

— عبدالرحمن خانہ مطیع ایسہ کز بویلہ ہب بردن دکل قسم قسم اولارق نزدینہ کیتہ لیسکنز ، دیدم .

سرکرده لرندن برقاچی آبروب کونده رومہ قرار ویردکاری اٹناده:

— عبدالرحمن خان بنم دیہ هوتی اظہار ایتسم . متعجبانه سلام ویردیلر و :

— ایسترسہ کز شاہزادہ حسنک عسکری تعقیب ایدہ رک ہبسنی اولدورہلم . استفسارندہ بولونڈیلر .

— بن مسلمانلری اولدورمک ایچین دکل ، فی سبیل اللہ دین دشمنلریلہ جہاد ایتک اوزرہ کلدیم . حتی بوقاچان سواریلرہ عودت ایدرلرسہ کندیلرینی کمال محبتلہ قبول ایلروانکلیزلر ایلہ ایدہ حکم حربہ کوتورورم دیدم . اوندن سوکرا یولہ دوام ایدہ رک (رستاق) شہرینک خارچندہ کی (قلمہ میر) قوندق . شہرک اشراف واعیانی ہدیہ لرلہ کلوب تعظیلات وتکریما تہ بولونڈیلر وکال صداقتلہ بیعتی قبول ایتدیلر بن دہ اونلری خلعتلر اکساییلہ تسریر ایلہ دم .

بورادہ ، برکون ایچندہ یکریمی بیک کشیلک برقوقی ناصل الدہ ایتمش اولدغیمہ دائر برسؤال وارد اولا بیلیر . جواباً دیرم کہ انسانلرک قلبی جناب حقک یدقدرتندہ در . ایشته بویلہ جہ برکون ظرفندہ یکریمی بیک کشینک قلوبنی بنم طرفہ امالہ ایتدی .

### طاہر المولوی

## مَشَاکِلَاتُ

### مسلمانانک علمی وفنی بردیندر

( « صواب الکلام فی عقائد الاسلام » عنوانی اثر معتبرک مقدمہ سی در )  
حق و صواب اولان ہر شینک دائماً معارضلری بولنق قواعد کلیہ کونیدن وعادات عمومیہ بشریہ دندر . بونک سببی دہ حد ذاتندہ افراد بشرک افکار وعقولندہ کی تفاوت وتخالفر . علی الخصوص حق باطلدن تفریق ، صوابی خطادن تمیز ایچون مقتضی اولان قوہ محاکمہ ، قوہ میزہ ، قوہ فکریہ کبی احوال ممتازہ نک نوع بشرک بالجلہ افرادندہ بولنسی شمدی یہ قدر کلوب کچن اعصاردہ کوریلان حالات بشریہ وانسانیہ یہ نظراً غیر ممکندر . احتمالکہ استقبال بو امکانی تہیہ ایدر . معارف بشریہ ایلرولر ، افراد بشردن ہربری کندی لہ وعلیندہ اولان حقوقی تمامیلہ آکلایہ جق ، اکا رعایتک وجایب عقلیہ وانسانیہ سنی تمامیلہ تقدیر ایدہ بیلہ جک برزمان کلورده حق و صوابہ قارشومعارضہ لر ، دعوالرہ محو وزائل اولور ویاخود آزالور .

فقط مجرد علم و معارفک اویا بر سعادت عمر میہ و محتملہ فی استحصال واکمال ایدہ بیلہ جکی مأمول ییو؟ بویلہ بر سعادت امل ایدلسہ بیلہ بشرک تاریخ تغیرات احوالہ کورہ اوزمانک ہنوز یک اوزاق اولدینی ، جدأ بعید بولندینی محققدر؛ حتی دنیلہ بیلور کہ نوع بشرک اولیلہ برزمانی

چیقارمایہ مجبور اولاجغز ، مانندہ بردہ جواب یوالامش . بن دہ بو جوابک جوابی اولق اوزرہ ای آلاق احق! سکا وبرادرلر کہ بوقدر خدمتدہ بولونمش وسفیل عالہ کہ صہریت پیدا ایلہ مشدم . حین حاجتدہ بکا یاردیم ایدہ جککزی اومویوردیم . شیمدی آکلادم کہ آلدانمشم . اولومدن قورقسہ ایدم بورالرہ قدر کلزدم . ہانکیمزک داہامتین وداہا یورکلی اولدینی یارین آکلایلیر ، طرزندہ برمکتوب کونده دردم .

شہزادہ حسن ، ہمان اوکیجہ بیک سواری کونده روب کچہ جکمز ساحلی محافظہ ایتدیردی . اولا سس چیقارمادم ، فقط اورتالق قارارنجہ ویردیکم امر اوزرینسہ بزم قارہ قوللردن یکریمی نفر ، قارشی طرفہ تفنک آتہرق سواریلری قاجیردیلر . آلتی دانہ سی دہ المزمہ دوشدیلر ایرتہ سی کون یانمدہ کی یوز اون کیشی ایلہ اون ایکی بیک کیشیلک بردشمنہ قارشی طوراجقدم . واقعا بویوز اون کیشینک نہ قدر شجیع اولورسہ اولسون اون ایکی بیک کیشی یہ قارشی قویامایا جغنی بیلوردم . لکن فی سبیل اللہ مجاہدہ ایتدیکمی وجناب حقک مجاہدین دینہ اولان مواعیدنی دوشوندیکم ایچون اون بیک وحق بر میلیون دشمنک نظرمدہ اہمیتی قالمامشدی . یارین صباح اللہ یولہ اولہ جکم دیہ سہوینوردم . بومعرکہ دن قورتولسہ دم بدخشان وقہ غن اہالیسنک اللہ قتل اولوناجغمی ، اولردن دہ خلاص بولسہم انکلز عسکریہ قارشی طوراجغمی دوشونیورم . بوقدر مخاطرات اوزرینہ حیاتمدن امیدوار اولمامقلہ برابر بر شخصی جناب اللہ محافظہ بویورورسہ بوتون دنیایہ غلبہ ایلہ یہ جکنی قویاً اعتقاد ایدیوردم . بندہ اودرجہ قوت حصولہ کلشدی کہ جہانک تکمیل عسکری اوکہ چیقسہ قارنجہ کبی ایاغمک آلتندہ ازیلہ جک فرض ایلوردم .

بونلری نقل ایتکدن مقصدم اظہار شجاعت دکلدر . اخوان دینہ سرگذشت وتجاریمی صراحتہ سویلہ مک ایستورم . اولردہ صفوت قلب ایلہ سبیل الہیدہ حرکت ایدہ جک اولورسہ شہسز ظفر وسعادت بولہ جقلردر .

ایشتہ بوکون افغان حکمداری اولدیغ حالہ نتیجہ اعتقادم بودر . ایرتہ سی کون شاہزادہ حسنک عسکریہ مقابلہ ایچین متوکلاً علی اہ یولہ چیقدق . اوچ فرسخ قدر مسافہ قطع ایلہ دکلدن سوکرا دشمن عسکری کوردک کہ اون ایکی بایراغی حاملہ اون ایکی بیک کشی اولدقلری حالہ بزم دوغری کلیورلردی . آرامزدم ربع فرسخ قالینجہ یہ قدر بربرمزہ یاقلاشدق . اووقت دشمن عسکرینک شیطان جاریمش کبی متفرق بر صورتدہ یورودیکنی کوردک .

دیگر طرفدن شہزادہ حسنک عمجہ زادہ سی اولان بدخشان بکنک عسکری مشاہدہ ایتدک کہ تکبیر آلہرق کلیورلردی آرقہ داشلرمہ:

— طورک باقلم ، آکلایہلم . دیسہ رک برقاچ کیشی ایلہ ایلرلہ دم ونرمہ کیتمکدہ اولدقلرینی صوردم .

— سردار عبدالرحمن خانہ سلام واحترام ایچین کیدیوروز . جوابنی ویردیلر .

ادیان و شرایعك كوستردیكی طریقه كوره او مرجع ابدیده کی سعادت و شقاوتك اسباب مشروعه و معینه سنی ده بیلورلر و اكا كوره حرکت ایدرلر .

انسانك « نبات » کی تنبت ایدوب محو اولمسی انسانلق ایچون صوك بر مرتبه تنزلدر . بر مرجع ابدیه ، باخصوص او مرجع ابدیده بر سعادت ابدیه به ترقیسی ده غایت متعالی بر درجه علویه در . ایکی نقطه متخالفه تشکیل ایدن شوتزل و ذلت ، بوتعالی و علویت ایسه يك زیاده مهم بر مسئله در . بومسئله مهمه در که نوع بشرله ادیان آراسنده غایت قوی بر رابطه ، يك متین و رصین برعلاقه عقد ایتشددر .

دوز آدمین بو گونه کلنجهیه قدر نوع بشر بوعلاقه لر ، بر رابطه لر آراسنده صیقیشه رق ، صیقله رق ، یوارلنه رق گلش و هیچ بر زمان بو قیود متخالفه و متباینه دن آزاده قالمامشدر .

دنیا ده بودریای معیشتك امواج متباینه سی آراسنده بر برینه تصادف ایدن متخالف دین و مذهب اربابنك تصادفی هب بر برینه کندی فکرینی اکلایمق ، بکندی ریمك و یا خود کنندی فکرینه اوته کینك تجاوزینی منع ایتك کی احوال دن متولددر .

هر کس کنندی فکری حق و صواب و اوته کینك فکری خطا اولدیغنی ایلرویه سوق ایدر ك معارضه لر ، منازعه لر ، مناقشه لر احداثی هب او حق و صوابی محافظه به میندر .

اعصار اخیرده انوار فنون و مدنیت اوروپایی بحق اشراق ایتدی . او معدن انواردن ، اومنبع ضیادن اشعه زرتار فنون و مدنیت بتون کره ارضه سوق اولمغه باشلادی . شو عصر اخیرده ایسه مدنیتك او انوار لامعه سی ، فنونك اوضیای شعشه پاشی کرچکدن بتون عالمك کوزینی قاشدیرمحق درجه به واردی . بر طرفدن مدنیلر نور مدنیلریله غیر متمدنلری تنویره ، اناره به و دیگر طرفدن غیر متمدنلر او انوار مدنیتدن استفاده به ، استناره به غایت جدی بر صورتله چالشمقده اولدقلرینی کور یورز .

اوروپانك ، اومنبع مدنیت ، او معدن فنون اولان مملکتك دینی بیک طقوز یوز سنه دن بری کره ارضمزد غایت مهم بر صورتله اجرای حکم و نفوذ ایدن عیسویت دیندر . اساسی ادیان سماویه دن اولان خرستیانلق دیندر .

بودینك نه ادیان سیاسیه دن ونه ده ادیان فیه دن اولمدینی اختلاف مذاهیله برابر بتون خرستیانلق عالمجه ده مصدقدر ، غیر قابل الاعتراض بر حقیقتدر .

اوروپاده « فن » ك ترقیات فوق العاده حاضره سی چوقدن بری بودینك احكامنه قارشو کلکک باشلامشدر . تعمیر آخرله ارباب فن طرفندن بودینك موافق فن اولمدینی و بنابرین غیر لازم الاتباع اولدینی میدانه قولشدر . متفنن اولانلر رهبانك مادی و معنوی ، اداری و سیاسی بونجه مساعی فدا کاریلرینه رغماً دینك سعادت بشریه یی نه عاجلاً ، نه آجلاً استحصاله کفایتی اولمدیغنی اثبات ایتشدر و ایتکده بولنشدر .

هیچده كوره مامسی احتمالی بوسعادتك حصولی احتماله نسبتله دهاقویدر . افراد بشر طرفدن حق و صوابه قارشو اك زیاده معارضه به ، منازعه به هدف اولان خصوصاتدن بری واك مهمی امور دینیه ده تجلی ایتشددر . واقعا اقوام و ملل مختلفه و متنوعه ك كوره نك دنیلان غیر مصیب ، حقه غیر موافق بعض عادات و اعتیاداتنده دخی حق و صوابك يك چوق معارضاته ، منازعانه او ضرادینی شبهه سز ایسه ده ؛ اعتیادات و تعاملات قومیه و ملیه دخی امور دینیه قدر هدف اعتراض اوله مامش و اوله مامقده بولنش اولدینی بدیددر .

کتاب احوال بشر تتبع و تدقیق اولنسه هر صحیفه سنده بواقاده یی مؤید بر اثر ، بر دلیل ، بر برهان بولنور . اکثریا او صحیفه لر یرلشمش اولان اثرلر ، دلیللر ، برهانلر ك قان ایله ملمع اولدینی کوریلور . امور دینیه نك بوقدر معارضاته ، بونجه منازعانه سبیت ویرمسنده بیوك بر علت ، مهم بر حکمت وارددر . بوعلت ، بو حکمت ده انسانك ابدیتنه متعلقدر . ابدیتنه کی سعادت و یا شقاوت به راجعدر . بو کارگاه معیشتی های وهوی مشغله سیله و انواع دبدبه سیله اشغال ، کره ارضك منافع و ثمراتی و هر درلو لذاتی استحصال ایدن نوع بشر ك طبعی تنبت ایدن نبات کی بولوب کیده چکی ، بی نام و نشان قاله جنی اعتقادنده بولنیه من . بر اعتقاد باطلده بولنانلر اولسه ده يك آذر ، جدا نادردر . حتی اوفکرده بولنانلر ك دخی ترددن هیچ بر زمان قورتلدقلری بالتدقیق اکلایشیلور . بتون ادیان سماویه انسانلری معاده ، معادك وجودینی اعترافه سوق ایتکده در . ادیان سماویه وقوفی اولانلر معلوم اولدینی وجهله بوکا قطعاً بر دیه جك یوقدر . بوسوقك کیفیت و صورتی نه قدر مختلف و متنوع اولورسه اولسون نتیجه سی بینه معادی اعتراف دائره سنه یتیشور . ادیان سماویه ایله متدین اولیانلر دخی انسانی ، نوع بشری نبات کی تنبت ایدوب محو اوله جق بر مرتبه ده حقیر کورمك ایسته میورلر . انسان ایچون همه حال بودار حیاتدن ، بودنیای معیشتدن بشقه بر مرجعك موجودیتنه ، بر معادك وجودینه اعتقاد ایدرلر . او مرجعك نره سی اولدینی ، نه اولدینی ، فصل اولدینی ، نه وقتده ، نه صورتله کورینه چکی کندولرنجه مجهوله اولمسیله و اولیه بر مرجع واریسه آنده سعادت و شقاوت می بولنه جنی ، بوسعادت و شقاوتك صورامکانیه و استحصالیه سی نه کی اسباب و حرکاته ، نه مقوله معاملات منوط و مربوط بولندینی صورت قطعیه ده بیله مامسیله هر کس کنندی فکرنجه ، کنندی عقلنجه اتخاذ ایتدیکی قرارك ، ویردیکی حکمك قطعی اولدیغنه ، مصیب ایدوکنه اعتقاد ایتکله مسروردر ، محظوظدر . او اسباب و معاملات ممکن مرتبه متوسلدر . اختلافات دینیه ایشه بومتخالف افکاردن ، بومتباین آرادن ، منازعات دخی او اعتقاداته تعرضدن و یا خود جبراً او اعتقادی بشقه لرینه قبول ایتدیرمکدن نشأت ایدمور . ادیان سماویه اربابندن اولانلر بالضرور الوهیت معبودیه ، حشره ، معاده اعتقاد ویا لکزه « نبواته » احکام شرایعك نسخ و فسخنده اختلاف ایتدکلرندن انلر بالطبع نوع بشر ایچون بر مرجع ابدیه به ، بر دار آخرتک وجودینه قائل بولنورلر ، متدین اولدقلری

اوروپا ده معارف و بونك محصولی اولان مدنیت ایلر و لدیكه یسوعیت دخی اوتقدمله متناسباً تأخر ایتمكه محكوم اولدینی آكلاشلمشدر . حیفاكه فن و دینك شو معارضه سندن حاصل اولان نتیجه دخی دینه عدم اعتنا قضیه سنده قرار قلمشدر . چونكه دینه هجوم ایله برابر متفکرلر اورتیه لازم الاتباع بر دین قویه مامشدر . بناءً علیه اوروپا ده دینسزلك كوندن كونه چوظالمقده بولنشدر . دینك رهبانی و هنوز اکثریتی ضایع ایتماش اولان رهبان طرفدارانی جزویتلر ، میسیونرلر ، مکتبلر ، مؤسسات عالیله کبی انواع وسایط ممکنه ایله اوروپا خارجنده دخی توسیعه جالیشمقده ایکن اوروپا داخلنده فنونك اشعه منوره سنه قارشو دینك سونوك برحاله کلان ضیاسی دائماً تدنی ایتمکده در . هر کون برضربه تنزله اوغرامقده در .

فنگ مهاجمات متوالیه سیله دینده کوریلان بوتدنی ترقیات مدنیله ایجابیهلر اورتی اوروپا یه ده منحصر قالمیور ؛ تلغرافلر ، پوستلر ، شمنده و فرلر ، واپورلر حاصلی اسباب مختلفه مدنیله واسطه سیله دنیانك هر طرفنه تجاوز ایدمیور ، مهم بر صورتله بتون کره ارضه یاییله یور .

اوروپا یه پك یقین اولان و وسایط نقلیه ایله ده ازیاده تقرب ایدن ممالك محروسه عثمانیه دخی «فن» ك اورتیه وضع ایتمکی دینسزلكدن بسبتون قورتیله مامقده در . بومناسبتسز افکار اختلاط و تودد مناسبتیله و تقلید اثریله بزیده تعجیز ایتمكه باشلامشدر . فقط بز مسلمانلر حمدالله تعالی متدین اولدیغمز دین مبین اسلام ادیان سائر کبی فنگ اوشمشع کونشنه قارشو اریمکدن مصوندر . معقول اولان هر فنی قبول ایتمدیکی ایچون دائماً فنه غلبه ایدمچکی و فن دخی انوار دین احمدیدن بر شعبه بولدینی محقق اولمسیله دینسزلكه قارشو الی الابد هر نوع صدماتدن محفوظ و مأموندر .

بزم محتاج اولدیغمز شی انوار حقایق دینیله مزی ضیای فن ایله قارشو لشدره رق اوضیانك بو انواردن متشعب اولدیغی اورتیه قویمقدر ، بوحقیقتی لزومی نسبتده اثبات ایتمکدر .

شایان تعجبدر که فن و مدنیت مترقی اولدیغی زمانلرده اوروپانك شرقه ده طوغریسی عیسویتك دیانت جلیله احمدیه قارشو تعصبی فصل محافظه ایتش ایسه بو کون دخی او دین مبینك مدنیته ، تحصیل علوم و فنونه مانع اولدیغی ادعاسی ینه اوقوتیله میدان سوریله یور . بالذات کندوسی فنگ ضربه قهری آلتده زبون قالمش اولان دین یسوع اربابی مسلمانلنك یالکز فنه مخالف اولدیغی دعوا ایتمكه اکتفا ایتمهرك مانع علوم و مدنیت اولدیغی ادعادن ده بر درلو کیر و قالمیورلر . اوروپا ده متفکرلر بعضیسی دیانت جلیله اسلامیه نك بر دین فنی اولدیغی بیلسلر ، اوکر نمش اولسلر بیله اکثریت ارباب فن ، دینزه و قوفلری اولمديغندن ، انوار فنونك اوشمشه خارقه سی قارشو سنده اضواء دیانت احمدیه نك حاشا دین یسوع کبی سونوك اولدیغی ظن ایدمیلورلر . بیلمزلر که عالمك کوزینی قاشدیران اوشمشه فیه انوار دیانت احمدیه نك بر نبذه سیدر ، بر شعبه سیدر .

اوروپانك رهبانی و طرفدارلری فنه قارشو دین یسوع مرکزی اولان اوروپا ده کی مغلوبیتله برابر چاراقطار جهانده ینه اودینك توسیعه جالیشه یورلر ، ادیان غیر سماویه ایله متدین اولانلری اودینه ادخال ایتمك غیر تنده بولنه یورلر ؛ علی الخصوص آفریقه ده بومساعیلرینی مرتبه غایبه یتشدیر یورلر . جزویتلرک ، میسیونرلرک نشر دین امرنده کی غیرت فوق العاده لری ، مالا بدناً فداکارانه مساعیلری هر کسجه معلوم اولدیغی جهته تشریح غیر محتاجدر . اوروپا خارجنده کی ممالك و باخصوص شرق هر طرفنده ، هر مملکت سنده بونلرک کوزه چاربان مکتبلری ، خسته خانه لری ابذیه سائرلری ، مؤسسات متنوعه علمیله لری لسان حال ایله بو فاده نی تصدیق ایدمیور . فعالیتلری سزاوار حیرت بر درجه یه واره یور . دین مبین اسلامك نه جزویتلری ، نه ده میسیونرلری اولدیغی حالده

زده دین یسوع ایله قارشو قارشویه کلدیلسه ادیان غیر سماویه ارباب تاثیرات خارق العاده سنی کوستردی و متدین اولیانلری کندی طرفه جلب ایتدی و ایدمیور . بوحقیقت افعال جزویتلرک ده ، اومقدم میسیونرلرک ده تحت تصدیقده بولدیغی هر کون غنیه لرده عین شکران ایله کورینیور . دین مبین احمدینك فنه رعایتی ، فنه مطابقتی ، فنه موافقتی اثبات ایدمیلرک آتار نافع اورتیه قونیور و اوروپا ارباب فنونی بصورتله دینزک حقایقی اوکر نیرسه فنگ و اوروپا ده کی ارباب فنگ کاملاً دینزه حرمت و رعایت ایتمكه مجبور اوله جقندن نه شبهه ایلیلمی ؟ هیچ اولمزه دین مبین اسلامك ترقیات مدنیله علوم و فنونه مانع اولدیغی حقیقه کی افترا لک اوکنه اولسون برسد چکلمش اولمزی ؟ قباله فنگ تولید ایتدیکی دینسزلك افکارینی هنوز جنین ایکن محوایتمك ایچون ارباب قلممزدن ، ادبامزدن بوکبی آتار نافع دینه بکله مک زمانی کلشدر . زیرا اوروپا دینسزلكی مملکت سنده آفاق باشمعه باشلامشدر . حمد اولسون زده ارباب فنون چو غلمش ، اوروپا متفکرلرینك امنالی ذوات ظهور ایتمشدر . بناءً علیه دین مبین احمدینك فنه منافی و مغایر اولدیغی حقیقه کی افترا لک رد و جرحی دینزک کافه معقولاتی و معقولات جمله سندن اولان فنونی قبول ایتمك اساسه مبتنی بولدیغنك دینسزله قارشو ، متفکرلر قارشو ، والحاصل عالم مدنیته قارشو اثبات اولنسی و دقایق امور دینیله و قوفی اولیان افراد امتی ده دینسزلك اولان اومزعج مسافرك شردن ، ضرردن و قایه ایدلسی ارباب قلم و فن اولان ادبامزه ، علمامزه بر وظیفه دینیله حالی آلمشدر .

بزمسلمانلرجه حمد اولسون معلومدر که علوم قرآنیله لایتنه ایدر . بوعلومی ، بوقونی تفسیر ایدن مفسرلریمزک اثرلری ده عد واحصادن خارجدر . کتاب عزیزك علم و فن کتابی اولوب دینزک عقله موافق ، معقولاته مطابق بر دین مبین اولدیغی هر زمان اثباته بلغاً مابلغ کافیدر . هر زمانده ، هر مکانده دینزه قارشو ظهور ایتش اولان افکار باطله یه مقابل علمای ملت مدافعه صورتیله و اثبات حق و صواب طریقله تألیفات مهمه وجوده کتورمشلدر . علوم دینیله مزك اک مهم بر قسمی تشکیل ایدن علم کلام علمای عظام اسلامك همتیله بوفکر و مطالعه یه مبنی وجوده کلشدر .

فك مترقی اولدینی، ارباب فك چو غالدینی و باخصوص فك ادیانہ مادی معنوی طوغریدن طوغری به و یا طولایسیله تعرض ایتدیکی شو زمانده بو عصر مدنیتده دینمزك « قطعی الثبوت » اولان فنون جدیده موجودیه مطابقت خصوصنده کی حقیقی ایضاح و اثبات ارباب علوم و فنونمزك متحتم ذمیدر .

هرشیده پیشوا و مقتدا من اولان عربلر زمانلرده کی احواله، ازمنه مختلفه ده تصادف ایتدکری افکار باطله مختلفه به کوره اظهار حقیقت ضمنتده حضرت قرأندن استنباط ایتدکری علومه دائر یوزلرجه، بیکلرجه مؤلفات مهمه و نافعه یی وجوده کتر مشلردر . فقط اودهاده عرب زماننده و یا خود عربلرده اصحاب دهاتك موجود بولندینی و قیلرده شمیدیکی فنونك تولیدینه سبب اولدینی دینسزلکره دائرنه عالم مدنیتده، نه ده احوال بدوینده آثار و علامات مضره یوغیدی . آنك ایچون فنون حاضره مدنییه یی محاکمه دین مبین احمدی یی مدافعه و محافظه به متعلق آثار عربیه کورینه مامك ضروریدر .

اسلاف کرام علمانك بو خصوصده کی معذرتی بدیهیدر . اسلامیتك علوم و فنونه مانع اولدینی حقنده بو عصرده ظهور ایدن مفتریاتك فقه تطبیقا و حضرت قرآن مجیده و دین مبین احمدی به استناداً رد و جرحی بالخاصه عثمانیلرک ارباب علوم و فنونه قالمش بروظیفه در .

اعظم علمای عصر دن مابه الافتخار امت و سرامدان ارباب علم و فضیلت اولان طرابلس شام فضلاستندن و اصحاب کمالدن سباحلوس شیخ حسین افندی جسر - حضرت تلیرنک عقاید اسلامیه به دائر حصون خمیدیه نامیه تألیف ایتدکری رساله مهمه نك لسان عذب الیاب عربیدن - صواب الکلام فی عقائد الاسلام - عنوانی تحتده ترکیبه ترجمه و نشرینی تنسیب ایتدم .

فاضل مشارالیه حضرت تلیرنک بو اثرلری عقائد اسلامیه یی توضیح و فقه توفیقا اسلامیه ایدیلان بعض اعتراضاتی به فونه تطبیقا رد و تصریح ایتدیکی و مطالعه سی اعتقادات دینه مزنی تقویه به و اعتراضات فیه یی ده رد و جرحه فی الجمله مدار اولدینی جهته کمال عجزمله برابر ترجمه و نشرینه جسارتم مجرد علمامزده، ادبامزده، ارباب فنونمزمه بویه برفکری و دینمزمه زمان ایجابجه مقتضی اولان بر خدمتی اخطاردن عبارتدر . توفیق اللهدن .

بابان زاده  
مصطفی

## تشیانسیلا

### ملاحظات متنوعه

رسمی و افراد معاملات بشریه نك تسریع تسویه سنه الك مهم  
تلفرافناملری پر واسطه اولان تلفراف حقنده بزده پك

مترقی مملکتلرده بیله تلفرافلر منبع واردات تشکیل ایتزلر ،  
آنلرک زیانی بوسته حاصلاتندن چیقار . لکن او مملکتلرک حکومتلری  
زیانه باقیوبده تزید خطوط ایلدکری کی تلفراف اجوراتی ده  
اهالینک قدرت تأدیه سی نسبتده تنزیل ایلرلر . بوايه خلقی معاملات  
کسیه واجتماعیه ده انتظامه ، سرعت، مداومه ترغیب ایلر . بووجهله  
خلقک ترقیات مدنیه سندن ده دولت و مملکت مستفید اولور .